material evidences and samples of culture to explore the darkened blind for centuries historical passes that they overcome in willing not to be lost among other nations, revive and establish consanguineous Rusyns-Ukrainian, to bring to the world the unique folklore and ethnographic heritage of native Presov region and all the historic Transcarpathia. And perhaps most important, to convince his Rusyns that they are organic branch of a major Ukrainian ethnic, culturally rich, spiritually complete, that deserves respect and admiration. It is for this aim that Lord gives birth to such sacrificial shepherds who in spite of unfortunate circumstances of personal life, despite bans, isolation, humiliation, defamation in unyielding way, firmly went their way in the belief that this is the only right way, because it is leading him to his saint family, to his native people, and to serve it is a high honor and a grand national mission. So let last many years the life of spiritual shepherd of his people, who "grew from a shepherd" and who is destined by fate, after the figurative expression of Pavlychko, to "write the truth about the immortal souls":

Blessed be his life
Broken and healed, as a wound.

REFERENCES

1. *Мушинка Микола.* Мій життєпис // Микола Мушинка. Колеса крутяться. Біо-бібліографія Миколи Мушинки. Спогади. – Кн. 1. – Пряшів: Фундація «Карпати», 1998. – 205 с.

2. *Мушинка Микола.* Мій життєпис // Микола Мушинка. Колеса крутяться. Біо-бібліографія Миколи Мушинки. Спогади. – Кн. 2. – Пряшів: Фундація «Карпати», 1998. – 129 с.

Стаття надійшла до редколегії 20 лютого 2016 р.

УДК 008(477): 398: 80(092) Мушинка
К 21

Ганна КАРАСЬ,
доктор мистецтвознавства,
професор, завідувач кафедри
академічного та естрадного співу
Інституту мистецтв ДВНЗ
«Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ, Україна

МИКОЛА МУШИНКА
І УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА
(ювілейні узагальнення
з нагоди 80-річчя вченого)

Карась Г. В. Микола Мушинка і українська музична культура (ювілейні узагальнення з нагоди 80-річчя вченого). Стаття присвячена ролі відомого ученого Миколи Мушинки (Словаччина) у розвитку української музичної культури. Розв'язуються такі основні завдання дослідження: визначено вектори діяльності Миколи Мушинки на полі розвитку української музичної культури; окреслено основні здобутки науковця у цій сфері і їхнє значення для української культури.

Ключові слова: учений, діяльність, українська музична культура, фольклористика, Микола Мушинка.

Карась А. В. Николай Мушинка и украинская музыкальная культура (юбилейные обобщения к 80-летию ученого). Статья посвящена роли известного ученого Николая Мушинки (Словакия) в развитии украинской музыкальной культуры. Осуществлены такие основные задачи исследования: определены векторы деятельности Николая Мушинки в развитии украинской музыкальной культуры; очерчены основные достижения ученого в этой сфере и значение их для украинской культуры.

Ключевые слова: ученый, деятельность, украинская музыкальная культура, фольклористика, Николай Мушинка.

Karas G. V. Mykola Mushynka and Ukrainian Musical Culture (Dedicated To The 80th Anniversary Of The Scientist). The article focuses on the role of the famous scientist Mykola Mushynka (Slovakia) in the development of Ukrainian musical culture. The following main research objectives are being solved: to determine the line of Mushynka's activity in the field of development of Ukrainian musical culture; to outline the scientist's main achievements in the field and their significance for Ukrainian culture.

Key words: scientist, activity, Ukrainian musical culture, folklore studies, Mykola Mushynka.

© Ганна Карась, 2017

Постановка проблеми. Микола Іванович Мушинка (1936 р. н.) – відомий учений, фольклорист, письменник, доктор філологічних наук, іноземний член НАН України, професор Пряшівського університету, голова Наукового товариства ім. Тараса Шевченка та Асоціації україністів Словаччини, який давно здобув наукове визнання у світі. Його постать настільки багатогранна, що потребує серйозних студій. Якщо фольклористичні здобутки ученого знайшли своє висвітлення в статті Надії Вархол [1], то його роль у розвитку української музичної культури частково висвітлена в наших публікаціях [3-7]. Зважаючи на ***актуальність*** дослідження та недостатню висвітленість цієї проблеми в мистецтвознавстві, ***предметом*** нашого ювілейного узагальнення є роль Миколи Мушинки у розвитку української музичної культури. Ця ділянка не є провідною у його науково-творчій діяльності, однак займає вагоме місце. Окреслимо ***основні завдання дослідження*****:** визначити вектори діяльності Миколи Мушинки на полі розвитку української музичної культури; окреслити основні здобутки науковця у цій сфері і їхнє значення для української культури.

Виклад основного матеріалу. Домінуючою сферою фахових зацікавлень Миколи Мушинки є *фольклористика*. Учений спеціалізується на лемковській фольклористиці і фольклористиці русинів Воєводини. М. Мушинка тісно співпрацював з відомим музикознавцем, диригентом, фольклористом Юрієм Костюком. Саме завдяки останньому магнітофонні записи, зроблені М. Мушинкою, були розшифровані. М. Мушинка впродовж десятиліть вивчає діяльність визначного українського етнографа, фольклориста, мовознавця, літературознавця, мистецтвознавця, перекладача та громадського діяча, уродженця Тернопільщини Володимира Гнатюка (1871–1926). М. Мушинці належить біля восьмидесяти праць та наукових статей, присвячених постаті В. Гнатюка, які друкуються від 1963 року в різних країнах світу (Словаччина, Чехія, Югославія, Польща, США, Канада, Австралія, Франція, Італія, Україна). Та найбільш тернистий шлях судився монографії, яку молодий тоді кандидат наук почав писати за ініціативи дочки Володимира Гнатюка Олександри, що проживала в Парижі. Книга народжувалася в складних умовах, оскільки М. Мушинка – причетний до руху «шестидесятників» в Україні, був відсторонений від наукової праці і змушений був працювати пастухом колгоспної худоби в с. Курів на Пряшівщині (Словаччина), а згодом – кочегаром у котельні. Незважаючи на складні обставини, дослідник опрацьовує томи видань Наукового товариства ім. Шевченка у Львові, які він офіційно привіз до Університету ім. П. Й. Шафарика у Пряшеві, та Слов'янській бібліотеці у Празі, інші джерела. Перше видання монографії побачило світ у 1987 році в Парижі як 207-й том «Записок Наукового товариства ім. Шевченка» за сприяння В. Кубійовича [11]. Двадцять примірників книги, які належали автору, за його ініціативою були надіслані до наукових бібліотек України, однак жодна з них туди не потрапила. Всі примірники були затримані у Москві і призначені на фізичну ліквідацію. І ось через чверть століття нарешті монографія М. Мушинки потрапляє до українського читача завдяки землякам В. Гнатюка. Друге видання монографії (доповнене та перероблене) побачило світ в Тернополі у 2012 році [12], на яку нами опубліковано рецензію [4]. Працю М. Мушинки вирізняє спроба комплексного аналізу життя та різновекторної діяльності В. Гнатюка (фольклористично-етнографічної, літературознавчої, мовознавчої), глибока джерельна база (архівні матеріали, рукописи, друковані праці, епістолярій, мемуари) і її уважне опрацювання, дослідницька допитливість, повага до перевірених фактів. В. Гнатюк був визначним дослідником слов'янського фольклору. Його дослідженням народної творчості українців Закарпаття та Словаччини присвячені розвідки М. Мушинки [9–11].

Науковець видав ряд досліджень, які торкаються музичного фольклору: з історії закарпатської фольклористики [15]; про фольклор Пряшівщини [21; 23], антологія усної народної творчості українців Східної Словаччини [26; 28]; фольклор русинів Воєводини [21; 22]; колядки русинів-українців Словаччини [24]. Антологія українського фольклору Східної Словаччини під назвою «З глибини віків» [28] охоплює понад 300 пісень усіх жанрів та інші фольклорні жанри. До кожного жанру додано вступну статтю, в якій розкрито історію дослідження даного жанру в загальноукраїнському фольклорі, спільні риси з фольклором сусідніх народів. Антологія здобула прихильну оцінку не лише на сторінках чеської та словацької наукової преси, а й на сторінках наукових та літературних журналів Канади, Франції, Югославії та інших країн. Завдяки копіткій праці М. Мушинки розшифровано, впорядковано та видано пісенні зразки із фонозаписів І. Панькевича.

У виданні «Голоси предків» надруковано тексти 98-и народних пісень, що були записані у 1929 р. у Празі, а в 1935 р. в Ужгороді знаменитим етнографом Іваном Панькевичем (1887-1958) [13]. Книжка двомовна (словацькою та українською), до неї додається CD з 28-и звуковими доріжками пісень і прози. Завдяки цим записам збережено унікальний звуковий пласт автентичного пісенного фольклору українців-русинів Закарпаття та Словаччини. М. Мушинка презентував книжку й CD у 2003 р. на зборах Чеської асоціації україністів, де була присутня й дочка Панькевича – Марта. У передмові до збірки Мушинка подає історію її написання, робить короткий екскурс у життя та працю І. Панькевича, мовить про його співпрацю з Чеською академією наук, фонографічним архівом Академії наук у Відні та ін.

М. Мушинка уважно слідкує за науковим процесом в Україні, відгукується на нові актуальні дослідження, у тому числі присвячені фольклору.

Тільки на основі зібрання і опублікування великого масиву повстанських пісень, на які було накладено ідеологічне табу в Радянській Україні, можна приступати до його глибокого наукового

осмислення, що й відбувається в незалежній Україні з кінця 1990-х років. Перше наукове дослідження, присвячене повстанському фольклору, привертає увагу М. Мушинки. У відгуку на автореферат кандидатської дисертації Р. Крамара рецензент, відзначивши певні прогалини в роботі, рекомендує видати її, оскільки це «не лише вагомий внесок в українську та загальнослов'янську фольклористику, але й важливий засіб патріотичного виховання, головним чином молодого покоління», а ще така монографія «сприяла б зміні поглядів на УПА в східних областях України, де «бандерівщина» ще й зараз часто ототожнюється з фашизмом» [19: 368]. До нього, як одного із кращих знавців лемківського фольклору, звертається про відгук на свій автореферат дослідниця з Івано-Франківська Ольга Фабрика-Процька [25]. Ми теж завдячуємо М. Мушинці рецензією на нашу монографію [5] та докторську дисертацію [18].

М. Мушинці належить низка цінних фольклорних збірників. Це: народні балади русинів-українців Пряшівщини [27], лемківські народні пісні Никифора Лещишака з рукописної спадщини Івана Франка [31], репертуарні збірники з українського фольклору Східної Словаччини [26] та присвячений 20-річчю фольклорного колективу із рідного села академіка Курова [29], збірник з репертуару народної співачки Анці Ябур із Стащина [30][1] та багато інших видань. Фундаментальні дослідження і копітка багаторічна праця академіка М. Мушинки на полі фольклористики та збереження культури русинів-українців користуються визнанням у багатьох країнах світу. Вона є неоціненною джерельною базою для фольклористичних студій науковців різних напрямків.

Збереженню народних традицій сприяє обрядовість, зокрема українське весілля. М. Мушинка не обмежується публікацією своїх досліджень, а впроваджує їх у життя простих людей. Наприклад, обряди та пісні справжнього українського весілля не осіли на сторінках книжок, М. Мушинка вдихнув у них нове життя, беручи на себе роль боярина на багатьох українських весіллях у Словаччині і Польщі. Учений наводить приклад відродження весільних традицій у сучасному Польському Поморї, свідком яких він був [20]. Бажання молодих українців, народжених у Польщі, дотримуватись звичаїв своїх прадідів, засвідчує їх національну свідомість. Свідченням українськості весілля була пісенна активність друзів молодят – колишніх членів хору «Тисячоліття» під керівництвом Я. Полянського: «За дванадцять годин на весіллі прозвучало понад 150 пісень, всі без винятку українські, причому жодна пісня не повторювалася двічі. Це був високохудожній концерт українських народних пісень» [20: 77].

Микола Мушинка – *збирач і охоронець особистих фондів діячів музичної культури.* У його домі накопичено величезний і унікальний приватний архів, матеріалами якого науковець щедро ділиться з пошукачами, дослідниками. У тому числі, і наша монографія та докторська дисертація збагачені джерелами з цього фонду. Це джерала з багатьох галузей гуманітаристики, у т. ч. музичної культури: ноти, збірники музичних творів, пісенники. Ученим було зібрано унікальні особові фонди відомої піаністки і педагога Софії Дністрянської та композитора Володимира Стон-Балтаровича, які М. Мушинка безкорисливо передав в Україну.

Фонд Софії Дністрянської (1885–1956) як складова частина фонду Дністрянських (її та чоловіка Станіслава) був переданий Миколою Мушинкою Закарпатському краєзнавчому музеєві 2007 року. Фонд дбайливо описаний, першу наукову оцінку отримав у нашій статті [3]. Згідно з описом музею, фонд класифікований нами на три групи: меморіальні речі (за описом музею – група *історія*), світлини та документи. Найбільш чисельну групу складають різноманітні документи, написані українською, польською, чеською, німецькою, латинською, французькою мовами. Це: особисті документи С. Дністрянської, фінансові документи, навчально-методичні матеріали С. Дністрянської, пов'язані із діяльністю її приватної музичної школи, документи концертної діяльності піаністки та її учнів, документи концертного життя Відня, Праги, нотна та музикознавча література, епістолярій. Наявні у фонді документи допомагають уточнити біографію мисткині, оскільки у багатьох довідкових матеріалах є як білі плями, так і неточності щодо цієї особистості. Описані та класифіковані нами матеріали фонду Софії Дністрянської у Закарпатському краєзнавчому музеєві дають можливість висвітлити маловідомі сторінки життя і діяльності піаністки, більш рельєфно виокремити її роль у поступі музичної культури України та зарубіжжя XX століття, спонукають до поглиблених студій означеного періоду.

Фонд композитора Володимира Стон-Балтаровича (1904-1968) переданий М. Мушинкою відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника в 2011 році. Він міститься у фонді «Окремі надходження» (ф. 9), ще не описаний. Його основу складають твори композитора – рукописні (30), фотокопії рукописів (10) та один друкований. Вони представляють різножанрові уподобання митця: солоспіви, хорові та інструментальні твори, музику для театру. В інструментальному жанрі В. Стон-Балтарович писав для різного складу оркестрів: духового, джазового, струнного квартету. У фонді зберігаються твори зарубіжних (42 рукописи та 50 друкованих) та українських (17 рукописів і 22 друковані) композиторів. Особливу цінність складають рукописи творів Є. Мандичевського, С. Туркевич-Лукіянович, В. Барвінського, Н. Нижанківського та особисті документи В. Стон-Балтаровича [5: 62].

[1] Ябур Анця (1898–1984) – народна співачка, репертуар якої записували відомі фольклористи Л. Куба, Ю. Костюк, М. Шмайда, М. Гиряк та ін. Найповніший запис її репертуару зробив М. Мушинка у збірці «Срібна роса», де вміщено 167 пісень та 45 мелодій [8: 388].

Як пропагандист української музики і культури М. Мушинка підтримує науковців зі Словаччини, Чехії та України, які досліджують різноманітні питання української гуманітаристики, мистецтвознавства, бере активну участь у міжнародних наукових конференціях, симпозіумах та конгресах, виступає з лекціями у різних країнах світу, друкує свої наукові статті та рецензії в наукових журналах, збірниках та газетах Словаччини, Чехії, Польщі, України та в діаспорних виданнях на всіх континентах. Саме він сприяв перенесенню праху С. Дністрянської із Чехії до України, впорядкуванню її могили, розкриває маловідомі сторінки українсько-словацьких музичних та культурних зв'язків. Саме завдяки М. Мушинці всесвітньо відомий гітарист Степан Рак у 2011 році відвідав Закарпаття і довідався про своє українське походження [2]. Вчений пише розвідки про українських диригентів та музикознавців Ольгу Дутко [14] та Юрія Костюка [17], які плідно працювали у Словаччині.

А ще Микола Мушинка – *хронікер культурно-мистецького життя* українців у Східній Словаччині. Серед українських етнічних фестивалів, які проводяться за межами України, Свято культури русинів-українців Словаччини у Свиднику вирізняється своєю неповторністю[1]. Воно не тільки одне з найдовготриваліших – у 2015 р. проводилось 60-ий раз, але має свої особливості. Одна з найголовніших – збереження автентичної народної творчості лемків, що проживають на території Східної Словаччини. Фестиваль, як твердить М. Мушинка, з самого початку (1955 р.) задумувався як національний, а основним його завданням було сприяння розвиткові національних традицій місцевого українського населення, збереження його національної самосвідомості [16: 9]. М. Мушинка як учасник і живий свідок фестивалю аналізує його багаторічну діяльність. Якщо взяти до уваги, що кожне свято в середньому відвідувало біля 25 тисяч осіб, а на сцені в середньому виступало більше тисячі учасників, то за шістдесят років програму побачило біля півтора мільйони глядачів, а на сцені виступило більше шестидесяти тисяч співаків, музикантів та танцюристів. Саме у праці М. Мушинки ми можемо простежити історію свята культури русинів-українців Словаччини. Для ученого важливо завжди бути у гущі подій, тому він часто бере участь у проведенні лемківських фестивалів на території Словаччини, Польщі та України, супроводжує мистецькі колективи у їхніх гастрольних поїздках до України.

Отже, діяльність М. Мушинки на полі музичної культури розгоралася у таких напрямках: фольклористика, збирання та охорона особистих фондів діячів музичної культури, пропагування української музики і культури, ведення хроніки культурно-мистецького життя українців у Східній Словаччині. Така різностороння діяльність ученого забезпечила формування великої джерельної бази сучасної україністики, стимулювала розвиток нових галузей науки, зокрема музичної діаспоріани. Тільки завдяки таким вченим, як Микола Мушинка, українська діаспора у всьому світі не втрачає своєї культури й мови, підтримує зв'язки з історичною Батьківщиною. М. Мушинка відроджує в діаспорі забуті українські традиції, прославляє імена забутих чи недооцінених українських учених, письменників, художників, політиків, імена вчених і меценатів, які врятовували чи відбудовували старовинні українські церкви та пам'ятники, бореться за визнання у світі доброго імені України, відданим сином якої учений був усе своє многотрудне життя.

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА

1. *Вархол Н.* Фольклористичні здобутки академіка Миколи Мушинки (з нагоди 75-річчя вченого) / *Надія Вархол* // Народна творчість та етнологія / [голов. ред. Г. Скрипник]; НАНУ, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. – К., 2011. – № 1. – С. 7-17.

2. Відомий український письменник зі Словаччини Микола Мушинка приїхав цими днями, аби представити ужгородцям всесвітньо відомого гітариста Степана Рака, концерт якого пройшов в Ужгороді в середу 25 травня // Закарпаття онлайн [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://karpaty.lviv.ua/no_cache/novini/novina/article/mikola-mushinka-predstaviv-svoji-knigi-ta-rozpoviv-pro-s.html

3. *Карась Г.* Важливе джерело для пізнання української музичної культури / *Ганна Карась* // Етнос та культура. Часопис Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника: зб. наук.-теор. статей. Гуманітарні науки. № 6-7. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2010. – С. 102-110.

[1] Свято в різний час мало такі назви: Огляд народної творчості і художньої самодіяльності українського населення Чехословаччини (1955); Фестиваль народної художньої самодіяльності українських трудящих Східної Словаччини (1956), Свято пісні і танцю українського населення Східної Словаччини (1958-1960), Свято пісні і танцю українського населення ЧССР (1961-1976), Свято культури українських трудящих ЧССР (1977-1989), Свято культури русинів-українців ЧСФР (1990-1992), Свято культури русинів-українців Словаччини (від 1993 р.). Перший фестиваль відбувся у Межилабирцях, від 1956 р. він проводиться у м. Свидник.

4. *Карась Г.* Визначна праця про Володимира Гнатюка через чверть століття – в Україні: Рецензія на монографію *Мушинка М. Володимир Гнатюк. Життя та його діяльність в галузі фольклористики, літературознавства та мовознавства / М. Мушинка. – Вид. 2-е, доп. та переробл. – Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2012.– 384 / Ганна Карась //* Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. – Івано-Франківськ, 2012–2013. – Вип. 26–27. – С. 381-382.

5. *Карась Г.* Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття: монографія / *Ганна Карась*. – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2012. – 1164 с.

6. *Карась Г.* Пісенники українців Східної Словаччини як джерело вивчення буття фольклору в сучасну епоху / *Ганна Карась* // Дукля (Пряшів, Словаччина). –2013. – № 1. – С. 28-41.

7. *Карась Г.* Пісенники українців Східної Словаччини як джерело вивчення буття фольклору в сучасну епоху / *Ганна Карась* // Етнос і культура. Часопис Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: зб. наук.-теорет. статей. Гуманітарні науки / [гол. ред. В. І. Кононенко]. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2011–2012. – № 8-9. – С. 87-94

8. Краєзнавчий словник русинів-українців: Пряшівщина / упоряд. і гол. ред. Ф. Ковач. – Пряшів: Союз русинів-українців Словацької Республіки, 1999. – 500 с.

9. *Мушинка М.* Володимир Гнатюк – визначний дослідник фольклору Пряшівщини / *Микола Мушинка* // Науковий збірник Музею української культури в Свиднику. Т. 3. Присвячений пам'яті Володимира Гнатюка. – Пряшів: видав Свидницький музей укр. культури в Пряшівському відділі укр. літ-ри Словацького пед. вид-ва, 1967. – С. 51-79.

10. *Мушинка М*. Володимир Гнатюк – дослідник фольклору Закарпаття / *Микола Мушинка*. – Париж; Мюнхен, 1975. – 117 с. – [Записки НТШ. Праці історико-філософічної секції, Т. 190].

11. *Мушинка М*. Володимир Гнатюк: життя та його діяльність в галузі фольклористики, літературознавства та мовознавства / Микола Мушинка. – Париж; Нью-Йорк; Сідней; Торонто, 1987. – 332 с. – [Записки НТШ. Праці філол. секції, Т. 207].

12. *Мушинка М.* Володимир Гнатюк. Життя та його діяльність в галузі фольклористики, літературознавства та мовознавства / М. Мушинка. – Вид. 2-ге, доп. та переробл. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 384 с.

13. *Мушинка М*. Голоси предків: звукові записи фольклору Закарпаття із архіву Івана Панькевича (1929, 1935) / *Микола Мушинка* = *Mikuláš Mušinka*. Hlasy predkov: Zvukové záznamy folklore Zakarpatska z archive Ivana Paňkevyča (1929, 1935) / *Mikuláš Mušinka*. – Пряшів=Prešov: Центр антропологічних досліджень; Громадське об'єднання ДІВА = Centrum antropologických výskumov; Občianske združenie DIVA, 2002. – 256 с. + ноти + CD. – [Центр антропологічних досліджень; Громадське об'єднання «Діва»].

14. *Мушинка М*. Диригент і музикознавець д-р Ольга Дутко (1910-2004) / *Микола Мушинка* // Дукля. – 2004. – № 3. – С. 36-41.

15. *Мушинка М.* З історії закарпатської фольклористики: вибрані статті / *Микола Мушинка*. – Пряшів, 1968. – 220 с. – [Відбитки з Наукового збірника Музею української культури в Свиднику», № 1 (1965) та № 3 (1967)].

16. *Мушинка М*. Заповіт предків: 40 років свята культури русинів-українців Словаччини = Odkaz predkov: 40 rokov slávnosti kultúru rusínov-ukrajincov Slovenska / *Микола Мушинка*. – Пряшів: Союз русинів-українців Словацької Республіки, 1994. – 78 с.

17. *Мушинка М*. Із Закарпатської України через Дуклю і Прагу – до Пряшева [Юрій Костюк] // Дукля. – Пряшів, 2012. – № 2. – С. 55-64.

18. *Мушинка М*. Найвизначніша монографія про музичну культуру / *М. Мушинка* // Рідна школа. – Нью-Йорк, 2013. – № 2(165). – С.15-17; *Мушинка М*. Найвизначніша монографія про музичну культуру закордонного українства / *М. Мушинка* // Українознавство. – 2013. – №2 (47). – С.171-173.

19. *Мушинка М*. Перша монографія про повстанський фольклор [Відгук на автореферат канд. дисертації]. *Р. Крамар. «Фолкльор національно-визвольної боротьби українського народу 1940–1950 рр. (за матеріялами Західнього Поділля)». Львів, 1996. – 24 с.* / *Микола Мушинка* // Визвольний шлях. – 1997. – Кн. 3 (588). – С. 367-368.

20. *Мушинка М.* Повернення до народних традицій (Роздуми над сучасним українським весіллям у Польському Поморʼї) / *Микола Мушинка* // Українська діаспора. – Київ – Чикаго, 1997. – Ч.10. – С.75–79.

21. *Мушинка М*. Спільні і відмінні риси у фольклорі русинів Пряшівщини та Войводини // Традиційна культура югославських Русинох. – Нови Сад, 1971. – С.100-123.

22. *Мушинка М.* Фолклор Руснацох Войводини. Перша часц: народи обряди и шпиванки / Микола Мушинка. – Нови Сад: Руске Слово, 1988. – 240 с.

23. *Мушинка М*. Фольклор Пряшівщини в працях українських та російських вчених і сучасний стан його дослідження / *Микола Мушинка* // Слов'янське літературознавство і фольклористика. – Київ, 1968. – Вип. 4. – С. 72–89.

24. *Mušinka M*. "Vo Viflejemi novena…» Vianočné zvyky a piesne Rusínov-Ukrajincov Slovenska / *Mikuláš Mušinka* // Piesňová tradícia etnických menšín v období Vianoc / editor Hana Urbancová. – Bratislava: AEP, 2006. – S. 89–124.

25. *Фабрика-Процька Ольга*. Пісенна культура лемків ХХ століття: збереження традицій та новотворчість: автореф. дис. … канд. мистецтвознавства / 17.00.01. / Фабрика-Процька Ольга Романівна; Львівська нац. муз. Академія ім. М. Лисенка. – Львів, 2007. – 20 с.

Співаники

26. З українського фольклору Східної Словаччини / упоряд, вступ. статті та примітки Миколи Мушинки. – Репертуарний зб. на допомогу гурткам НХС. – Пряшів: Видає Східнословацький укр. музей в Красному Броді, 1963. – 60 с. – [Фольклорно-етнографічна комісія при ЦК КСУТ та Східнословацькому музеї].

27. Мала мати сина: народні балади русинів-українців Пряшівщини із знищеної збірки Ореста Зілинського / упоряд., вступ. ст. та післямова Миколи Мушинки. – Пряшів: Асоціація україністів Словаччини, 1993. – 45 с.

28. Мушинка М. З глибини віків: антологія усної народної творчості українців Східної Словаччини / склав Микола Мушинка. – Словацьке пед. вид-во в Братіславі; Відділ укр. л-ри в Пряшеві, 1967. – 394 с.

29. Репертуарний збірник: збірник присвячений 20-річчю фольклорного колективу курівчан / упоряд. д-р Микола Мушинка, розшифрування нот доц. Ю. Костюк. – Пряшів: Видання КСУТ ЧСРР, 1989. – № 3(128). – 72 с. – [На допомогу функціонерам і активістам КСУТ та керівникам колективів НХС].

30. Срібна роса: з репертуару народної співачки Анці Ябур із Стащина / упор., вступ. стаття та прим. М. Мушинки. – Пряшів: вид. ЦК Культурного союзу українських трудящих в ЧССР, 1970.

31. Стоїть липка в полі: зб. лемківських народних пісень Никифора Лещишака з рукописної спадщини Івана Франка / упоряд., вступ. стаття, словник та додатки Миколи Мушинки. – Едмонтон: Вид-во КІУС; Альбертський ун-т, 1992. – 186 с., нот. – [Серія довідників; довідник № 53].

Стаття надійшла до редколегії 19 грудня 2016 р.